

CURS

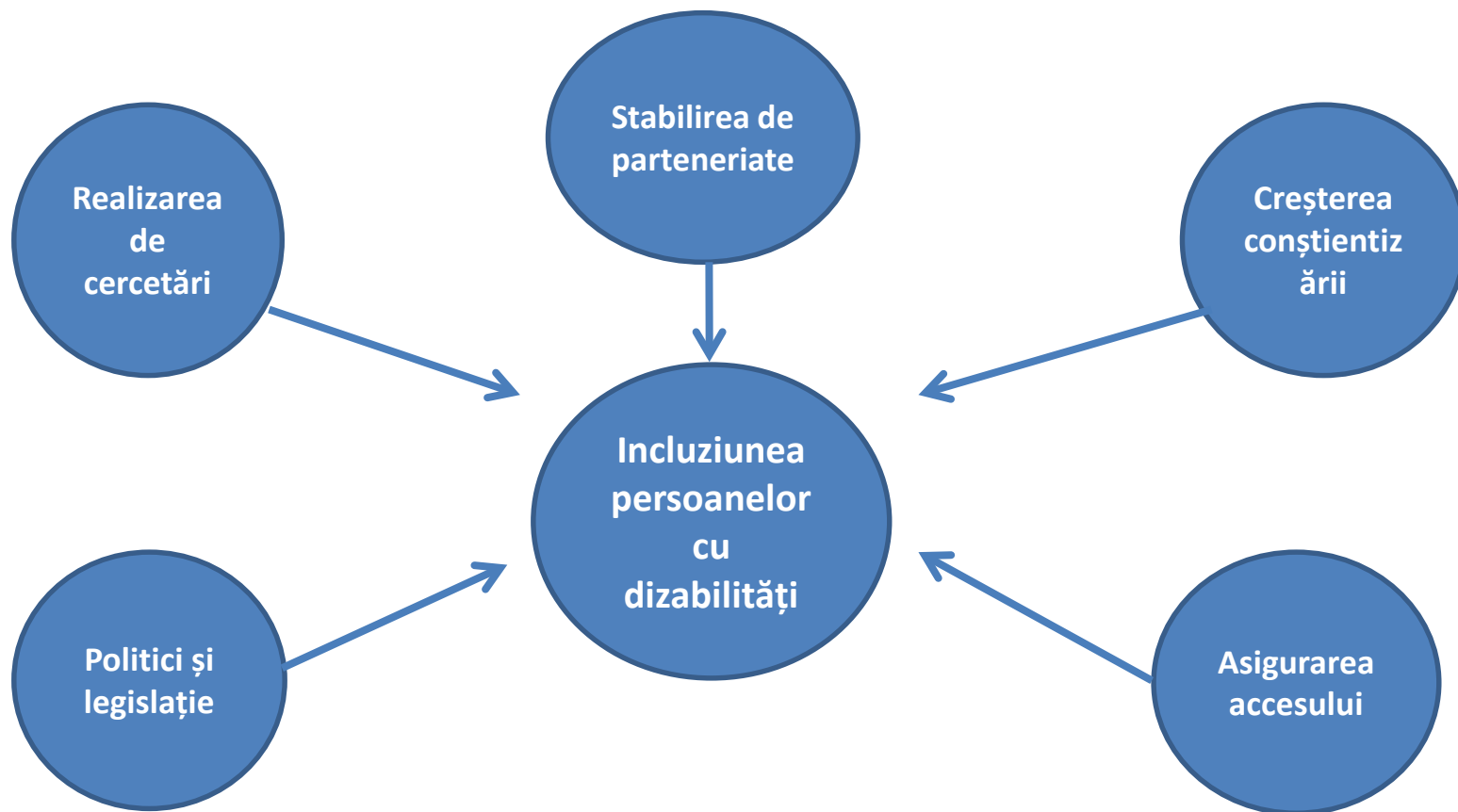
**”Fortificarea capacităților
intermediarilor care lucrează cu femei
cu dizabilități locomotorii în
implementarea programelor și
instruirilor în drepturile sexuale și
reproductive ale acestora”**

Chisinau

15 -18 noiembrie 2016

Model de intervenție

- conform ghidului OMS/UNFPA-

De ce?

- Accesul scăzut la servicii, inclusiv în ceea ce privește transportul, accesul la clinici, lipsa rampelor și a meselor ginecologice adaptate
- Atitudinea negativă din partea profesioniștilor din sistemul de sănătate
- Lipsa cunoștințelor și abilităților cu privire la persoanele cu dizabilități
- Lipsa coordonării între profesioniștii din sistemul de sănătate
- Lipsa asigurării de sănătate

Provocări

- Lipsa conștientizării – deși 1 persoană din 10 are o dizabilitate, adesea sunt *invisibile*.
- Stigmatizarea
- Bariere fizice si atitudinale la serviciile de sănătate
- Excluderea persoanelor cu dizabilități din procesul de decizie

STRUCTURA CURSULUI

- Introducere - exerciții de prezentare și de cunoaștere a grupului țintă
- Legislație și cadrul general al drepturilor omului
- Valori și atitudini
- Cunoștințe despre corp, sex, sexualitate, drepturile și sănătatea sexualității și reproducerii
- Implementarea de schimbări în organizație

Prezentarea zilei

- **Introducere** (Cunoașterea participanților, Reguli de grup, Așteptări)

11.00 Pauza de cafea

- **RITUAL**
- **IPPF video**
- **CUNOAȘTEREA GRUPULUI ȚINTĂ - Amicul de călătorie**
- **Piramida nevoilor - Maslow - Exercițiu**
-

13.00 Pauza de prânz

- **Sexualitate – concept si dimensiuni**
- **Comportamentul sexual al persoanelor cu dizabilități de învățare**

15.00 Pauza de cafea

- **Ce este sănătatea sexuală - definiția OMS Legislație și drepturi**
- **Legislație și drepturi**
- **Încheiere și Evaluarea zilei**

Cunoașterea participanților – Prezentări colegul

- Nume și prenume
- Organizația
- Profesia/Funcția
- Descrierea unei situații în care a trebuit să explice cuiva/să dea informații pe teme sexuale (prietenă, copil, beneficiar, coleg, etc....)
- Timp: 5 minute

PASACESOR

P - Privat

A – Activ

S – Selectiv

A – Ascultă

C – Cultura

E – „Eu”

S – Sexualitate

O – Orientare

R – Râsul

Evaluare initiala – Cunoștințe și aplicabilitatea lor

Nivel crescut de cunoștințe și aplicabilitate crescută

- Drepturile și responsabilitățile tinerilor cu dizabilități locomotorii – 58%
- Care sunt diferitele forme de abuz sexual – 58%
- Cum să răspundeți unui tânăr care vă spune sau indică într-un alt mod faptul că a fost supus unui abuz sexual? – 50%

Nivel scăzut de cunoștințe și aplicabilitate scăzută:

- Legislația privind drepturile sexuale și reproductive ale persoanelor cu dizabilități de învățare 25%
- Activități practice destinate creșterii conștientizării diferitelor forme de abuz 25%

Evaluare initiala – Abilități și aplicabilitatea lor

Nivel scăzut de abilități:

- Furnizarea activităților care vizează problematica sexualității PDL – 66%

Aplicabilitate scăzută:

- Furnizarea activităților care vizează problematica sexualității PDL – 16%
- Comunicarea părinților și persoanelor implicate în îngrijirea PDL – 25%
- Comunicarea PDL importanța programelor - 33%

Evaluare inițială – Așteptări

1. Practic
2. Cunoștințe – informații noi, sistematizate
3. Metode și tehnici de prezentare și diseminare eficientă a informației
4. Dezvoltarea abilităților de comunicare cu tinerii
5. Interactivitate
6. Rețea în domeniu cu posibilitatea de implicare personală/contacte noi
7. Bazat pe situații, studii de caz,
8. Materiale informative
9. Cunoașterea legislației și programelor în domeniul sexualității adresate PDL
10. Abilități de informare a PDL într-un mod accesibil
11. Abilități de comunicare cu părinții

IPPF VIDEO

- <https://www.youtube.com/watch?v=-jlrEl5upq4&feature=youtu.be>
- https://www.youtube.com/watch?v=oNJxXt19_Sc

Amicul de călătorie

Descrieți un tânăr cu dizabilități locomotorii pe care îl cunoașteți mai mult sau mai puțin

- Care ar fi experiența lui/ei ?

—Ce limbaj sexual folosește el/ea ?

—Ar putea el/ea să fie victima unui abuz sexual ? De ce ?

- Această persoană va fi “Amicul de călătorie” pe durata instruirii.
- Prezentați grupului amicul de călătorie.

Piramida lui Maslow

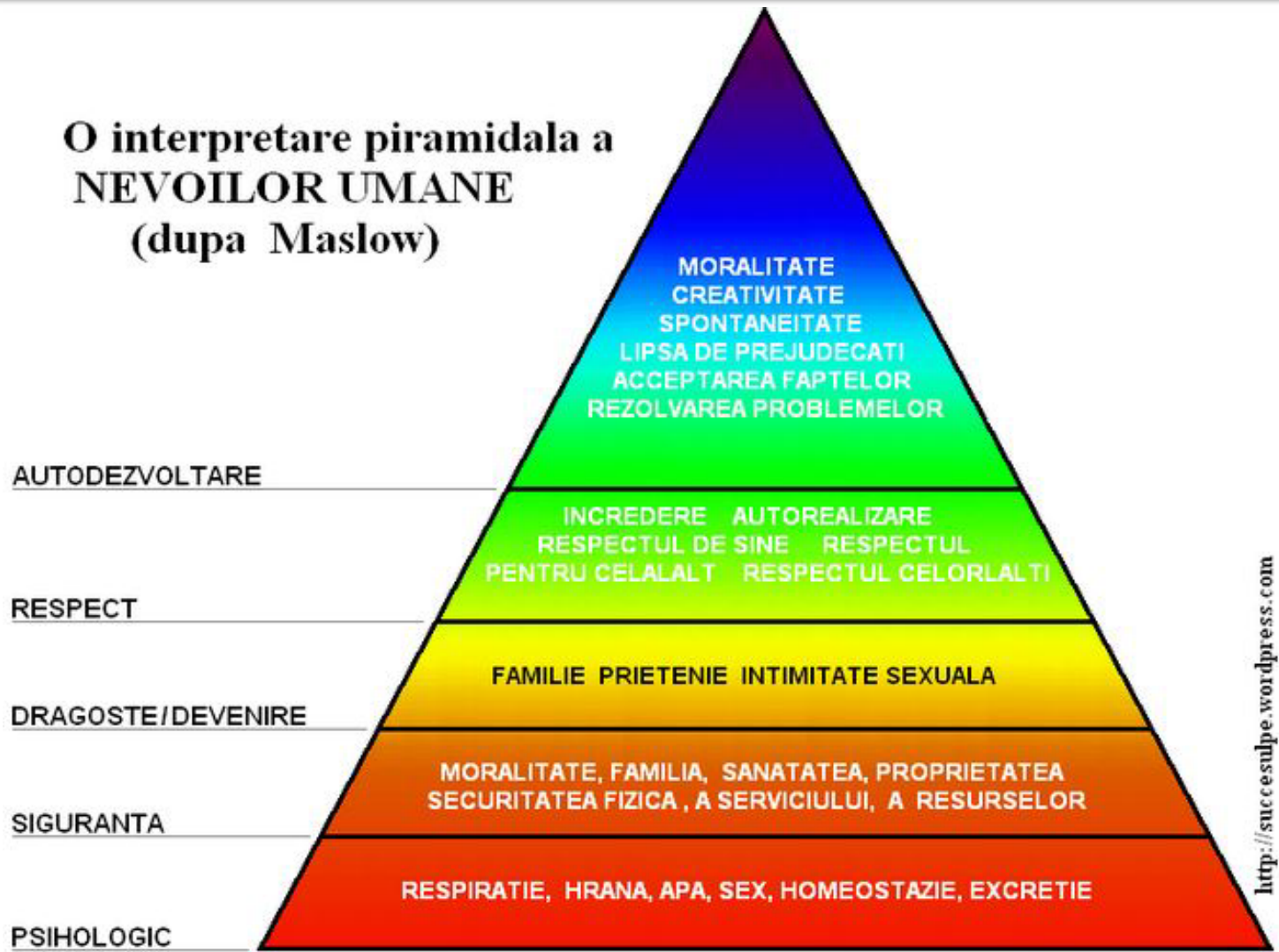
EX. pe 3 grupuri:

Puneți cuvintele pe fiecare nivel, după propria ordine, privind nevoile de bază (fiziologice), siguranța, nevoile sociale, respectul de sine și realizarea personală.

Căruia nivel aparține fiecare nevoie?

Piramida lui Maslow

**O interpretare piramidala a
NEVOILOR UMANE
(dupa Maslow)**

Sexualitate – concept și dimensiuni

- Dați exemple de cuvinte care au legătură cu sexualitatea

Proces de învățare social

- Sexualitatea este proces gradual de învățare și dezvoltare care are loc în contextul societății și culturii.
- Societatea
- Școala
- Colegi
- Familie
- Copil

Sexualitate – concept și dimensiuni

- Sexualitatea este subiect larg și poate fi diferită pentru fiecare persoană sau poate să difere în funcție de momente diferite ale vieții.
- Persoanele cu dizabilități au propriul lor mod de a-și trăi sexualitatea
- Modul în care fiecare persoană decide să-și trăiască sexualitatea trebuie respectat

De ce?

- Vulnerabilitate crescută
- Femeile cu dizabilități pot avea:
 - abilități limitate de a achiziționa cunoștințe în alte locuri
 - mai puține oportunități de a iniția relații spontane cu persoane de aceeași vârstă
 - nu sunt recunoscuți ca persoane sexuale
 - vulnerabilitate crescută la abuz și exploatare sexuală
 - stare de oboseală fizică, lipsa flexibilității, spasticitate
 - acceptare de sine scăzută
 - Dificultăți în acceptarea intimității

Beneficiile educării privind DSR

- Dezvoltarea unei rețele de siguranță ce include adulți de încredere cu care pot discuta
- Abilități de a comunica mai bune pentru a vorbi despre corp
- Înțelegere mai bună a semnificației relațiilor sănătoase, bazate pe respect
- Învățarea identificării și exprimării propriilor granițe
- Cunoștințe pentru identificare situațiilor de abuz
- Mai puține probabilități de a avea experiența abuzului sexual

Comportamentul sexual al tinerilor cu dizabilități locomotorii

- Descrieți comportamentul sexual al tinerelor cu dizabilități locomotorii pe baza observațiilor dvs.

Sănătatea sexuală

- Gândiți-vă la o definiție a sănătății sexuale

Sănătate sexuală – definiție OMS

- Sănătatea sexuală este o stare psihică, mentală și de bunăstare socială în asocierie cu sexualitatea. Necesită o abordare pozitivă a sexualității și relațiilor sexuale precum și posibilitatea de a avea experiențe sexuale plăcute și sigure, fără constrângeri, discriminări și violență.

Sursă:

http://www.who.int/topics/sexual_health/en/

Sănătate sexuală – aspecte cheie

- Consecințele negative ale sexului
- Experiențe sexuale sigure
- Plăcere
- Integritate corporala
- Bunăstare

Legislație internațională ratificată de Republica Moldova

- Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP);
- Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC); Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (CIETFDR);
- Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CETFDf);
- Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante (CAT);
- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD);
- Convenția cu privire la drepturile copilului (CDC);

Legislație și sex

- Completați în perechi răspunsurile la Chestionarul privind legislația
- Împărtășiți răspunsurile în plen

Legislație națională

- Codul Penal al Republicii Moldova (adoptat la 18.04.2002, cu modificări în anul 2012) prevede și delimitează formele de infracțiuni privind viața sexuală.
- Codul familiei(cod nr.1316 din26.10.2000) reactualizat în anul 2008
- Legea privind drepturile copilului nr. 338 din15.12.1994modificată în anul 2006
- Legea asistenței sociale nr. 547-XV din 25.12.2003, reactualizată înanul2010,
- Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familienr.45 din 01.03.2007
- Legea pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241-XVI din 20.10.2005
- Legea învățământului(nr.547 din 21.07.1995 - copilului i se cultivă respectul pentru drepturile și libertățile omului, pregătirea lui se face pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii, toleranței, egalitățiiîntre sexe și prieteniei.

SURSA:http://www.mai.gov.md/sites/default/files/document/attachments/studiu_abuz_sexual_al_copiilor_0.pdf

Legislație națională

- Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului, aprobată prin ordinul Ministerului Educației nr. 77 din 22 februarie 2013.
- Hotărîrea de Guvern cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării, traficului , nr. 270 din 8 aprilie 2014.

[SURSA: http://cnpac.org.md/uploaded/Publicatii/PDF/BULETIN E/Buletin_Impact_2014_ro.pdf](http://cnpac.org.md/uploaded/Publicatii/PDF/BULETIN_E/Buletin_Impact_2014_ro.pdf)

Legislație națională – Codul Familiei

Codul Familiei nr. 1316 din 26.10.2000

- Articolul 53. Dreptul copilului de a fi protejat
(6) Persoanele cu funcții de răspundere și alți cetățeni care știu despre existența unui pericol pentru viața sau sănătatea copilului, despre încălcarea drepturilor și intereselor lui legitime sunt obligați să comunice acest fapt autorității tutelare, făcând tot posibilul pentru a proteja drepturile și interesele legitime ale copilului.

Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995. Ultima modificare introdusă prin Legea 117 din 17.07.2010.

Articolul 25. Dreptul la libera alegere a medicului, a instituției medicale și a formei de asistență medicală: Stipulează dreptul egal al tuturor cetățenilor la alegerea medicului și a instituției fără să specifice vârsta, etc.

Articolul 23. Consimțământul pentru prestații medicale

- (1) Consimțământul pacientului este necesar pentru orice prestație medicală propusă (profilactică, diagnostică, terapeutică, recuperatorie).
- (2) În lipsa unei opoziții manifeste, consimțământul se presupune pentru orice prestație care nu prezintă riscuri importante pentru pacient sau care nu este susceptibilă să-i prejudicieze intimitatea.
- (3) Consimțământul pacientului incapabil de discernământ este dat de reprezentantul său legal; în lipsa acestuia de ruda cea mai apropiată.
- (4) Consimțământul pacientului incapabil de discernământ, fie temporar, fie permanent, este presupus în caz de pericol de moarte iminentă sau de amenințare gravă a sănătății sale.
- **(5) Dispozițiile alin. (1), (2), (3), (4) se aplică pacienților care au împlinit vârsta de 16 ani.**
- (6) Dacă pacientul are mai puțin de 16 ani, consimțământul este dat de reprezentantul său legal. În caz de pericol de moarte iminentă sau de amenințare gravă a sănătății, prestația medicală se poate desfășura și fără consimțământul reprezentantului legal.

Legislație națională– Codul Penal

Articolul 174.

Raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani

(1) Raportul sexual altul decât violul, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală, comise cu o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani, se pedepsesc cu închisoare de pînă la 5 ani.

(2) Persoana care a săvîrșit fapta prevăzută la alin.(1) nu este pasibilă de răspundere penală dacă este la nivel apropiat cu victima în ceea ce privește vârsta și dezvoltarea fizică și psihică.

Legislație națională– Codul Penal

- Articolul 175. Acțiuni perverse: Acțiunile perverse săvârșite față de o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani, constând în exhibare, atingeri indecente, discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice, punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic, precum și în alte acțiuni cu caracter sexual, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani.

AVORTUL - Legea nr. 138 din 15.06.2012 privind sănătatea reproducerii

(6) În cazul minorilor cu vîrsta pînă la 16 ani, consimțămîntul benevol pentru obținerea serviciilor de ocrotire a sănătății reproducerii este exprimat atît de minor, cît și de reprezentantul legal al acestuia. În cazul cînd este imposibil de a obține consimțămîntul reprezentantului legal al minorului și cînd serviciile medicale sînt indicate pentru a păstra viața și sănătatea acestuia, este suficient consimțămîntul său benevol. În această situație, decizia este luată în mod consultativ de către prestatorii de servicii, în interesul superior al minorului, în conformitate cu actele normative ale Ministerului Sănătății.

Avortul - Ordinul Ministerului Sănătății R. Moldova nr. 647 din 21.09.2010

“Cu privire la efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii în condiții de siguranță”, punct 19 “La femeile gravide cu vârstă sub 16 ani întreruperea voluntară a cursului sarcinii se efectuează cu consimțământul reprezentantului său legal, conform prevederilor Legii ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 34, art. 373), cu excepția cazurilor când sarcina pune în pericol viața femeii gravide”.

CODUL PENAL

- **Articolul 171. Violul**

(1) Violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.

Educația sexuală în LEGEA Nr. 138 din 15.06.2012 privind sănătatea reproducerii

- Art. 6 (3) Educația sexuală obligatorie și pregătirea pentru viața de familie se efectuează în instituții de învățământ și în alte instituții unde se găsesc adolescenți sau tineri, inclusiv cu nevoi speciale, după programe special elaborate, care fac parte din curricula obligatorie a instituțiilor de învățământ, ținându-se seama de vîrstă, de sex și de particularitățile de dezvoltare psihosexuală.

-

Educația sexuală în practică

- În RM educația sexuală este abordată în cadrul obiectului de **Educație civică – obiect opțional** în instituțiile de învățământ gimnazial și liceal

Legea sănătății reproducerii

(2) Orice femeie adultă și orice bărbat adult au libertatea de a decide asupra numărului de copii proprii și asupra momentului nașterii acestora, precum și asupra problemelor ce țin de sănătatea reproducerii, fără constrângere și fără influență din exterior.

Art. 5 Statul asigură: e) metode de contracepție voluntară chirurgicală, care se pot aplica numai la cererea solicitantului și în baza consimțământului informat al acestuia;

LEGEA Nr. 138 din 15.06.2012 privind sănătatea reproducerii

c) aprovizionarea populației cu produse de calitate privind sănătatea reproducerii, inclusiv a persoanelor din grupurile social vulnerabile cu contraceptive. Categoriile de femei care au dreptul să primească gratuit mijloace moderne de contracepție sînt stabilite prin ordin al ministrului sănătății;

LEGE Nr. 45
din 01.03.2007

cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie

Articolul 12. Sesizarea cazurilor de violență în familie

- (1) **Victima** are dreptul să sesizeze orice caz de violență în familie și să solicite protecție.
- (2) **Reprezentanților autorităților abilitate** cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie li se interzice să întreprindă acțiuni menite să descurajeze victima în denunțarea actelor de violență la care este supusă.
- (3) **Orice persoană care este martoră** la acte de violență în familie sau care are bănuieli rezonabile că au fost comise asemenea acte ori că sînt posibile acte de violență are dreptul să comunice acest lucru autorităților abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie.
- (4) **Profesioniștii** cărora, prin lege, le sînt impuse reguli de confidențialitate sînt obligați să raporteze autorităților competente orice bănuieli rezonabile despre comiterea actului de violență asupra copiilor. Raportarea actelor de violență în privința persoanelor adulte se face cu acordul victimei. Acordul victimei nu este necesar în cazurile de vătămare medie sau gravă a integrității corporale sau a sănătății, în cazurile de folosire a armei, în cazurile în care victimele sînt deosebit de vulnerabile pe motiv de dizabilitate sau capacități intelectuale reduse.
- (5) **Poliția** este obligată să răspundă imediat la comunicările despre cazurile de violență în familie și să nu subestimeze importanța acțiunilor de contracarare a oricăror forme de violență în familie.